

Sygn. akt IV CSK 377/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. K.
przeciwko Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Z.(...)” w J. w likwidacji
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 marca 2010 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 6 marca 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy w G. ustalił, że powód jest członkiem pozwanej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Z.(...)” w J. w likwidacji i nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w G. 600 zł tytułem opłaty, od której powód był zwolniony.

Sąd ustalił, że powód został członkiem pozwanej Spółdzielni w 1976 r. Do 1978 r. był agronomek, a od 1978 do 1989 r. – kierownikiem mieszalni-suszarni pasz. W czerwcu 1989 r. powód został powołany do jednoosobowego zarządu „T.(...)” Rolno-Przemysłowej sp. z o.o. w T., w której pozwana miała połowę udziałów.

Dnia 28 października 1989 r. Walne Zgromadzenie Spółdzielni jednogłośnie podjęło uchwałę nr 26/89 o wykreśleniu z rejestru członków m.in. powoda. Wymienionej uchwały nie doręczono powodowi na piśmie. Powód nie składał też wyjaśnień na okoliczność wykreślenia go z rejestru członków Spółdzielni.

Uchwałą nr 56/2005 Zarządu Krajowej Rady Spółdzielni z dnia 1 czerwca 2005 r. pozwana Spółdzielnia została postawiona w stan likwidacji. W 2007 r. powód złożył wniosek o zwołanie Walnego Zgromadzenia Spółdzielni. Pismem z dnia 28 grudnia 2007 r. likwidator Spółdzielni poinformował go, że nie jest uprawniony do złożenia tego wniosku, ponieważ nie jest członkiem pozwanej Spółdzielni.

Sąd Okręgowy uznał, że powód ma – w rozumieniu art. 189 k.p.c. – interes prawny do wytoczenia powództwa. Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy przesądzi bowiem kwestię wykonywania przez powoda praw członkowskich w Spółdzielni, w tym uprawnienia do złożenia wniosku o zwołanie Walnego Zgromadzenia Spółdzielni. Zdaniem Sądu podjęta uchwała o wykreśleniu powoda z rejestru członków Spółdzielni jest bezskuteczna, albowiem nie doręczono powodowi – zgodnie z art. 24 § 3 Prawa spółdzielczego, w brzmieniu obowiązujących w dniu podjęcia uchwały – na piśmie zawiadomienia o wykreśleniu wraz z uzasadnieniem.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w G. – na skutek apelacji pozwanej – zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że powództwo oddalił, uchylił orzeczenie w przedmiocie kosztów sądowych i nie obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd odwoławczy uznał, że powód nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, że jest członkiem pozwanej Spółdzielni. Uchwała Walnego Zgromadzenia Spółdzielni o jego wykreśleniu podlega bowiem zaskarżeniu na

podstawie art. 42 Prawa spółdzielczego, w brzmieniu obowiązującym w chwili podjęcia uchwały. W takiej zaś sytuacji wykreślony członek spółdzielni nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c., ponieważ podlega on zaspokojeniu wyłącznie w drodze zaskarżenia uchwały w sposób określony w przytoczonym przepisie Prawa spółdzielczego.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik powoda zarzucił naruszenie przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 24 § 3 oraz art. 42 § 3 Prawa spółdzielczego w związku z art. 189 k.p.c., które polega – jego zdaniem – na błędnym uznaniu, że powód nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie, i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powód żąda ustalenia, że jest członkiem pozwanej Spółdzielni opart – co wynika już z pozwu – nie tylko na twierdzeniach, że uchwała Walnego Zgromadzenia Spółdzielni o wykreśleniu go z rejestru członków jest wadliwa, ale również na okoliczności, że wykreślenie jest nieskuteczne z powodu nie doręczenia mu pisemnego zawiadomienia o wykreśleniu wraz z uzasadnieniem, zgodnie z art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2003, Nr 188, poz. 1848, ze zm.; dalej: „Prawo spółdzielcze”), w brzmieniu obowiązującym w chwili podjęcia uchwały.

Sąd Apelacyjny trafnie uznał – wbrew wyrażonemu w skardze kasacyjnej odmiennemu stanowisku – że powód nie może skutecznie kwestionować wadliwości wspomnianej uchwały w drodze opartego na art. 189 k.p.c. powództwa o ustalenie z powodu braku interesu prawnego. Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego powinien bowiem w takiej sytuacji wnieść powództwo o uchylenie zakwestionowanej uchwały na podstawie art. 42 Prawa spółdzielczego. To powództwo zabezpiecza skarżącemu należyłą ochronę jego interesu prawnego w zakresie sądowej kontroli prawidłowości uchwały o wykreśleniu z rejestru członków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1963 r., II CR 321/62, OSNC 1964, nr 4, poz. 99 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1985 r., II CR 302/05, OSNC 1986, nr 10, poz. 55).

Inaczej należy ocenić natomiast dopuszczalność powództwa powoda o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c., że jest on członkiem pozwanej Spółdzielni oparte na okoliczności, że wykreślenie z rejestru członków nie stało się skuteczne z powodu

niedoręczenia mu zawiadomienia o wykreśleniu wraz z uzasadnieniem, zgodnie z art. 24 ust. 3 Prawa spółdzielczego, w brzemieniu obowiązującym w chwili podjęcia uchwały. Powództwo o ustalenie, opierające się na konsekwencjach niedopełnienia przez pozwaną obowiązku przewidzianego w przytoczonym przepisie Prawa spółdzielczego, nie zmierza do poddania pod kontrolę sądową prawidłowości podjętej przez Walne Zgromadzenie Spółdzielni uchwały o wykreśleniu powoda z rejestru członków, lecz do ustalenia, że wykreślenie, niezależnie od wadliwości uchwały o wykreśleniu, jest nieskuteczne z powodu niedopełnienia obowiązku pisemnego zawiadomienia o wykreśleniu wraz z uzasadnieniem, a więc okoliczności niezależnej od wadliwości uchwały, i nie spowodowało – w konsekwencji – ustania członkostwa. W takiej sytuacji powództwo o ustalenie – jeżeli zachodzi interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. – powinno być merytorycznie zbadane (por. przytoczony wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1963 r., II CR 321/62, OSNC 1964, nr 5, poz. 99).

Tymczasem w rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny ograniczył badanie interesu prawnego do wytoczenia powództwa o ustalenie, opartego na twierdzeniach dotyczących wadliwości podjętej przez Walne Zgromadzenie Spółdzielni uchwały o wykreśleniu powoda z rejestru członków. Uszła natomiast uwagi Sądu potrzeba zbadania omawianej przesłanki powództwa o ustalenie, opartego na okoliczności, że wykreślenie nie stało się skuteczne z powodu niedopełnienia przez pozwaną obowiązku pisemnego zawiadomienia powoda o wykreśleniu wraz z uzasadnieniem i oceny – w zależności od wyniku ustalenia co do istnienia interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. – merytorycznej zasadności powództwa. W konsekwencji zarzut powoda, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem art. 189 k.p.c., polegającym na uznaniu, że skarżący nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie – w zakresie dotyczącym żądania pozwu, opartego na okoliczności bezskuteczności wykreślenia z powodu niedopełnienia obowiązku przewidzianego w art. 24 § 3 Prawa spółdzielczego – należało uznać za uzasadniony.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w związku z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c.).